

**GÖÇ-ÖLÜM İLİŞKİSİ: MEZARLIKLARDAN GÜNDELİK HAYATA
GÖÇMEN KİMLİĞİNİN SOSYOLOJİK MODELLEMESİ
(SAFRANBOLU ÖRNEĞİ)¹**

Semih KURTKARA

**Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim
Dalı**

semihkurtkara@hotmail.com 0000-0001-7680-8725

Doç. Dr. Adem SAĞIR

**Karabük Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, ademsagioglu@gmail.com,
0000-0003-0763-0518**

Öz

Bu çalışma göçmenin yaşadığı kentte defnedilme isteğinden hareketle bir göç haritası çıkarmayı amaçladı. Bu bağlamdan hareketle çalışma mezar taşlarının üzerinde tercih edilen şehir isimlerinin niteliksel dağılımını çıkarttı. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden etnografi tekniğini tercih etti. Bu kapsamda çalışma iki yol izledi. İlk olarak Safranbolu Aile Mezarlığı'na düzenli olarak ziyaretler yapıldı (30 gün). Araştırmacılar mezarlıkta gözlem yaptı ve kayıt tuttu. Kayıtlar mezar taşlarında kişilerin doğdukları yerlere veya sonradan yerleştikleri yerlere yaptıkları atıfları kapsadı. Çalışma ikinci olarak Safranbolu Belediyesi'nden 2015-2020 yıllarına ait defin kayıtlarını kullandı. Araştırmacılar mezarlık ziyaretleri ile belediyeden alınan verileri birleştirdi. Bu bağlamda kaydı tutulan mezarlıklar, 2015 ile 2020 yılları arasında defnedilenler oldu. Demir Çelik fabrikasının kurulduğu bir şehir olması bakımından Karabük, uzun bir süre Türkiye'nin farklı şehirlerinden göç aldı. Dolayısıyla Karabük bu çalışmanın yapılması için kullanışlı bir şehirdir. Safranbolu mezarlığının tercih edilmesinde konumu, büyüklüğü ve estetiği açısından defnedilme taleplerinin merkezinde olması oldu. 2015-2020 yılları arasında mezarlığa 1514 kişi defnedildi. 2015-2020 yılları arası göç haritasında Türkiye'ye bağlı 60 farklı şehir ve 3 farklı ülkeden Karabük'e göç edildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Göçmen, Ölüm, Kültür, Safranbolu, Mezarlık.*

**MIGRATION-DEATH RELATIONSHIP: SOCIOLOGICAL MODELING OF
IMMIGRANT IDENTITY FROM CEMETERIES to EVERYDAY LIFE
(CASE OF SAFRANBOLU)**

Abstract

This study aimed to create a migration map based on the immigrant's desire to be buried in the city where he/she lived. Based on this context, the study revealed the qualitative distribution of the preferred city names on the tombstones. The study preferred the ethnography technique, one of the qualitative research methods. In this context, the study followed two paths. First, regular visits were made to the Safranbolu Family Cemetery. Researchers observed and kept records in the cemetery. Secondly the study used burial records from Safranbolu Municipality for the years 2015-2020. Researchers combined cemetery visits with data from the municipality. Records included references to places where people were born or settled on tombstones. In this context the registered cemeteries were those buried between 2015 and 2020. In terms of being a city were the Iron and Steel factory was established, Karabuk received immigration from different cities of Turkey. Therefore, Karabuk is a useful city for this study. Safranbolu cemetery was preferred because it was at the center of burial demands in terms of its location, size and aesthetics. Between 2015 and 2020, 1514 people were buried in the cemetery. In the migration map between 2015-2020, it was seen that 60 different cities and 3 countries of Turkey migrated to Karabuk.

Keywords: *Migration, Dead, Culture, Safranbolu, Cemetery.*

¹ Bu makale, birinci yazarın, ikinci yazar danışmanlığında yazdığı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

GİRİŞ

Ölüme yüklenen anlamlar kültürden kültüre, toplumdan topluma farklılıklar gösterir. Ölüme toplum arasında kurulan ilişkide ortaya çıkacak anlamlar, aynı zamanda coğrafyanın kendisiyle de yakından ilişkilidir. Bu yönüyle göçlerin ölümle ilgili tutumlar ve kültürel pratiklerde de ciddi göstergeler ortaya çıkarttığını söylemek mümkündür. Kendi anavatanındaki insanlarla kıyaslandığında göçle yerleştiği topraklarda ya mekânın ölümle ilgili pratiklerine uyum sağlamakta ya da kendine göre yeni bir melezlik üretmektedir. Çünkü göçmen, yanına aldığı valizin içerisinde kültürel pratiklerini de koyar ve onlarla uzun bir yolculuk yapar. Ölümle ilgili dışsal ve içsel pratikler de bunlardan birisidir.

Göçü ölümle ilişkilendirmek, bireyin kültüre tutunan ve sabit kalan yönüne atıf yapma çabasını içermektedir. Bireyin göç etme nedeni her ne olursa olsun, doğduğu toprakların dışında yaşam sürerken zamanı geldiğinde orada ölecek olması önemli bir olaydır. Göçmen ölümle iki biçimde ilişki kurar. Bunlardan ilki yerleştiği yeni yerde topluluk içinde anonimleşmemek ve farklılığını sürdürmek için ölümle ilgili kültürel pratiklerini yaşatmaya devam etmesidir. Bu göçmenin ölümle kurduğu dışsal bir ilişkidir. İkincisi ise göçmenin öldüğü zaman mezarının ata topraklarda olmasını ya da yaşadığı yerdeki mezarlıkta ata topraklarını bir şekilde hatırlatıcı unsurla inşa edilmesini istemesidir. Bu göçmenin ölümle kurduğu içsel bir ilişkidir. Göçmenin hayatında yaşadığı her türlü olumsuz etkiler, ölüme ilgili tutum ve pratiklerde de kendini göstermektedir. Bu bağlamda ölümle ilgili üretimleri, kendini iyi hissetme duygusuyla doğrudan ilişkilidir.

Bu çalışmanın konusu; ekonomik kaygılar başta olmak üzere hayatlarını başka coğrafyalarda sürdürmek isteyen bireylerin gerçekleştirdiği göçlere odaklanmıştır. Çalışmanın temel kaygısını, iç göçle yer değiştiren bireyler üzerinden mezarlık ve mezar taşlarına yüklenen anlamların keşfedilmesi oluşturmaktadır. Çalışmanın keşfi göçmenin mezar taşlarına atfettiği “göçmen olma deneyimi”ne ait anlam, mezar taşı modellemesiyle nasıl göstergelere dönüştüğünün saptanmasıdır. Mezarlıkların toplumların mikro bir aynası (Sağır, 2017) olduğu varsayımından hareketle mezar taşlarını kültürel bir simge olarak tanımlayan çalışma, taşlarda yazıya dönüşen biçimleriyle göçmenlik deneyimlerine odaklanmıştır.

Bu çalışmanın amacını kuramsal alanda henüz yeni sayılabilecek bir çalışma alanı olan “ölüm sosyolojisi” literatürüne göç-ölüm ilişkisiyle katkı sağlama fikri beslemektedir. Araştırma kapsamında mezarlıkların toplumsal açıdan kültürel bir mekân olduğu fikrinden yola çıkılmış ve toplulukların kimlikleriyle inşa ettikleri alanlar olduğunu öngörmüştür. Böylece toplum-kültür ilişkiselliğinden hareketle mezarlıklara “gündelik yaşam içinde farklı uzantılara sahiptir” şeklinde anlam yüklenmiştir. Kültürel minyatür ekseninde mezarlıklar; “*aile mezarlıkları, köy ya da mahalle mezarlıkları*” olarak kültürel bir öğrenilmişliğin yansımaları karşımıza çıkarmaktadır (Sağır, 2017). Bu noktada çalışmanın özgünlüğünü ortaya koyma kaygısıyla birtakım alt temalar oluşturulmuştur;

- İç göçle yer değiştiren kişilerin ölümle olan temaslarını tasvir edecek olması,
- Ölüm-göç ekseninde mezar taşları çözümlemesi ile bir göç haritası çıkaracak olması,
- Safranbolu'nun tarihi ve kent kimliğinin mezarlık çerçevesinden betimlenecek olması,
- Demir Çelik fabrikasının kurulmasından sonra Safranbolu'nun göç hareketlerinden nasıl etkilendiğini yorumlayacak olması bakımından özgündür.

Araştırmanın temel problemi “Göç-ölüm ilişkisinde mezarlık ve mezar taşlarının nasıl bir işlevi vardır?” şeklinde sunulmuştur. Bu kapsamda çalışmanın alt soruları ise şu şekilde kurgulanmıştır; “Göç ve ölüm ilişkisinde mezar taşları kültürel

bir simgeyi ifade etmekte midir?”, “Göçmen kimliği ölüm ile ilgili düşünceleri nasıl etkilemektedir?”, “Mezar taşları göçmenler için kimlik kartı niteliği taşımakta mıdır?”

Araştırma sorusu ve alt sorular kapsamında çalışma kapsamında belirlenen örneklem için ise birtakım sınırlılıklar belirlenmiştir. Çalışmanın kapsamı göç ve ölüm arasındaki ilişkiyi somut bir şekilde analiz etmek ve mezar taşları üzerinden Karabük/Safranbolu'nun göç haritasını oluşturmaktadır. Araştırma için belirlenen sınırlılık, sadece Safranbolu Aile Mezarlığı'nın inceleme alanına dahil edilmesi olmuştur.

1.Niçin Göç ve Ölüm İlişkisi Kuruldu?

Ölüm toplumun kurucu unsurudur. Mekândan anıtlara, bireysel ilişkilerden sosyal ilişkilere, dini ritüellerden mimariye kadar kültürün her alanında ölüme kurucu bir misyon yüklenir. Ölüme yüklenen bireysel anlamlar da toplumsal bağlamdan izler taşır. Birey, içinde yükselen ölüm korkusunu toplumla keşfettiği ve deneyimlediği kimlikleriyle kurtulmaktadır. Kimlik böylece ölümü yenmenin dışsal görüntülerinden oluşmaktadır. Kimliğin bireyin “ben kimim?” sorusuna verdiği yanıtlardan oluştuğu düşünüldüğünde, ölümden kaçınma ve toplumla bütünleşme davranışının aynı zamanda bir var olma çabası olduğunu gösterir. Bu çabanın alt katmanını bireyin ölümden kaçış hikayesi oluşturur. Böylece insan ölümden kaçır, kaçarken de kültürü üretir ve onunla ölümsüzleşir (Sağır, 2017). İnsan, geçmişten günümüze bakıldığında ölüme ilişkili tutum ve davranışları da kültürün bir parçası olarak aktarır. Çünkü ölüme bir defa teması geçildiğinde hem kültür şekillenmekte hem de kültürün ölümü şekillendirdiği görülmektedir. Ölümün bir gerçeklik olarak sürekliliği toplumsal üretimlerin de sürekliliğini akla getirir. Göçün ve göçmenin ölüme ilişkilendirilmesi, bahsi geçen bu sürecin açıklayıcı bir bağlamı olması bakımından tercih edilmiştir.

Göç, bir yer değiştirme hareketinden çok ötesidir. Göçmen fiziksel olarak mekanını terk ederken aynı zamanda zihinsel ve toplumsal dünyasını da değiştirir. Bu nedenle göçmen geldiği yerde yabancısıdır. Göçmen, yabancı olarak etiketlendiği için geldikleri bütün topluluklarda dışlayıcı tavırlarla muhatap olmuştur. Burada göçmenin karşılaştığı sorunların üstesinden gelmek için geliştirdiği stratejiler vardır. Bu stratejiler göçmenin gündelik hayattaki performanslarıdır (Tekeli, 2008; Buz, 2004; Rose, 1993; Karpat, 2010; Sağır, 2011; Sağır, 2012; Castles ve Miller, 2008). Ölüm eksenli davranışlar, sürdürdüğü tutumlar ve ölüm üzerinden kurduğu ilişkiler de bu performanslara aittir. Göçmenin terk etmediği ve geldiği yerde de kendisini yabancı hissetmediği sayılı alanlardan birisini ölüm ve onun etrafında oluşan kültürel alan oluşturur. Bu bağlamda düşünüldüğünde mezarlıklar da göçmenlerin mekanıdır ve kimlikleriyle tutundukları bir performans alanıdır.

Çoğunlukla insanların temel isteklerinden birisine karşılık gelen “doğduğum topraklara gömülmek isterim” cümlesi kolektif anlayışın bir ürünü olarak göçmen kişilerde oluşan ilk algılardan birisidir. Göç edilen bölgenin göçmen için tam bir aidiyet duygusu taşımadığı ve bu yüzden göçmenin sahiplenemediği topraklar olarak düşünüldüğünde ölüm kaygısı kendisini ölmekten çok öldükten sonra gömüleceği mezarlık noktasında kendisini gösterir. Çünkü kendi memleketinin dışında bir yerde gömülecek olma ihtimalinin düşüncesi ile yakınları tarafından mezarlarının ziyaret edilemeyeceği kaygısıyla yaşarlar. Bunun bir sonucu olarak ise yer değiştirme hareketinde bulunan bireylerin ölüm kavramına ilişkin düşüncelerinde değişimler meydana geldiğini ifade etmek mümkün olabilmektedir.

Bir toprak parçası, üzerinde bulunan insanlar için sadece yaşama ya da ekip biçilecek alan olmaktan öte bünyesinde bir dizi aidiyet barındırmaktadır. Bu toprak üzerinde yaşayan insanlar, o toprağın kendi özlerine ve daha çok özlerinin oraya ait olduğunu kanıtlayabilmek amacıyla toprağa “ata toprağı” yakıştırmaları ile yaklaşır. Böylece toprak kutsallaştırılır. Bünyelerinde barındırdıkları aidiyet duygusu ve toprağa atfettikleri kutsallıkla birlikte yaşam alanının zorunlu ya da

gönüllü bir şekilde terk edilişi ardından kişi/kişiler de ata toprağının dışında kalmışlığının verdiği yabancılık hissi ile yaşamı boyunca göç ettikleri toprak parçasını tam anlamıyla içselleştirememektedirler (Öztürkmen, 2015; Smith, 2017; Hobsbawm, 2020; Özkırmı, 2020). Ölüm kavramı üzerinden bu durumu açıklayacak örnekler vermek gerekirse mezarlıklar bu konuda kendisini açığa çıkarmaktadır. İsteğe bağlı ya da istem dışı yollarla yapılan yer değiştirme hareketlerinin ardından “göçmen” olarak adlandırılan ötekinin, kendi kültürü ve bu kültürel gelenekleri bağlamında ölüme atfettikleri anlamlardan dolayı “memleketine” defnedilme isteği ağır basan bir nitelik kazanmaktadır. Göçmenler memleketinden uzakta bir yerleşim alanında yaşıyor olmalarına rağmen mezarlıklarını memleketlerinden değil de göç ettikleri yerleşim alanlarından satın almaya başlıyorlar. Bu durum “doğduğum topraklara gömülmek isterim” ifadesinden “memleket doğduğun değil doğduğun yerdir” cümlesine bir geçişi ve modern dönemdeki ölüm kavramının simgesel bir kodlamasını karşımıza çıkarmaktadır.

Zorunlu olarak gerçekleştirilen göçlerle yer değiştiren bireylerin nesiller boyu benliklerini “göçmen” olarak “öteki” hissetmelerinden dolayı ortaya “diaspora-iç diaspora” oluşumları çıkmaktadır. Bu zorunlu göçler nedeniyle “hem hayatın içinde hem de nekropol alanlarda” ortaya çıkan hemşerilik oluşumlarının dışındaki durumlarla karşılaşmaları ve buldukları mekânlarda da dışlanma yaşamalarının sonucu olarak göçmenler diaspora benzeri dayanışma ağlarını geliştirmiştir. Yer değiştirme hareketi ile başka bir bölgede yaşamlarını sürdürmeye çalışan bireylerin ölüme dair bakışlarından yola çıkarak almış oldukları mezarlık ve yaptırmış oldukları mezar taşlarına geldikleri/göç ettikleri şehirler, ilçeler veya köy isimlerini yazdırmaktadırlar. Mezar taşı üzerinde yer alan bilgiler bir anlamıyla kendilerini ait hissettikleri yerleri işaret etmektedir (Öksüz, 2019:2929).

2. Yöntem

Kavranması, anlaşılması ve çözümü zor olan konular için derine inerek çözüm üretmek amacıyla yapılan araştırmalar nitel araştırmalar olarak adlandırılmaktadır. Bir araştırmacı kavranması ve ölçülmesi zor olan birtakım değişkenleri ortaya çıkarmak için ve bastırılan hislerin açığa çıkarılmasını sağlamak için araştırma yöntemleri içinden nitel araştırma yöntemini seçer. Nitel bir araştırma kişilerin hikayelerine ve tecrübelerine ulaşmayı sağlamaktadır (Creswell, 2015:48). Patton (2014:56), nitel bir araştırma olayları keşfetme, ortaya çıkarma ve tümevarım mantığına yönelen bir özellik taşıdığını ifade eder. Creswell (2014:4) ise, nitel araştırmaların toplumsal-bireysel sorunlara yönelerek çözümlene yapmayı hedeflediğini ifade etmektedir.

Yürütülen çalışmada göç ve ölüm ilişkisinin mezar taşları üzerinden çözümlenecek olması nedeniyle nitel araştırma yöntemlerinden “*etnografik gözlem*” ve “*doküman analizi*” metotlarının kullanılmasına karar verilmiştir. Bilgi kaynağı içeren her türlü argümanın analizine doküman analizi metoduyla ulaşılmaktadır. Araştırma kapsamında çalışma alanı olarak Safranbolu Aile Mezarlığı belirlenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda örnekleme oluşturan Karabük/Safranbolu’nun göç haritasını elde etmek ve ölüm sosyolojisi literatürüne katkıda bulunmak çalışma açısından önem teşkil etmektedir. Çalışmada kullanılan veriler 2015-2020 yılları arasında kapsamaktadır. Bu tarihlerde mezarlığa defnedilen 1514 kişi bulunmaktadır. Etnografik çalışma süresince mezarlıkta iç ve dış göçler bağlantılı mezarlıklar tespit edilmiştir.

BULGULAR

Karabük, yerleşim yeri olarak düşünüldüğünde oldukça küçük bir yerleşim yeri olarak dikkat çekmektedir. Yerleşim yapılanmasının küçük olmasına rağmen Kardemir Demir Çelik tesislerinin kurulmasıyla birlikte hızlı bir sanayileşme ve hızlı bir kentleşme süreci de yaşadığı özellikle sanayi tesislerinin kurulmasının ardından aldığı pozitif yüklü göç hızıyla birlikte kanıtlanmaktadır (Sağır ve Canayaz, 2017).

Sürekli olarak dinamik bir artış gösteren Karabük nüfusunun göç alma süreciyle ilişkili olarak sadece Demir Çelik tesislerinin kurulmasının yanı sıra bu tesislerin kurulmasının ardından “demir ticareti”, “nakliye” ve “orman işçiliği” gibi iş sahalarına da oldukça yoğun bir talep olmuş ve Karabük’e gerçekleştirilen göçlerde ana faktör olma rolünü de üstlenmiştir diyebiliriz (Kütükçüoğlu, 2012).

Bu çalışmanın temel amacı, Karabük’te yaşayan ve gönüllü olarak istihdam ve iş bulma amacıyla yer değiştirme hareketinde bulunmuş kişi/kişilerin Karabük’e hangi coğrafi bölgeler (Türkiye içi şehirler) ve hangi ülkelerden geldiklerini saptayarak bir sanayi kenti olan Karabük’ün göç haritasını çıkarma denemesidir. Safranbolu’nun özellikle tercih edilmesinde iki kriter etkili olmuştur. Bunlardan ilki Karabük Demir Çelik fabrikasında çalışan ilk kuşak göçmenlerin Safranbolu’yu ikamet yeri olarak tercih etmeleridir. Yine benzer şekilde Karabük’ün köylerinden çalışmak için göç edenler de çoğu zaman yerleşim olarak Safranbolu’yu tercih etmişlerdir. İkinci kriter ise Safranbolu Aile Mezarlığı’nın bulunduğu konum itibarıyla Karabük sakinleri tarafından defnedilmek için tercih edilmesidir. Safranbolu mezarlığı geniş yürüme parkurlarıyla, Eski Çarşı denilen tarihi Safranbolu’yu tepeden görmesi, büyüklüğü, düzenliliği ve estetik görünümü nedeniyle defin için önemli bir tercih alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Safranbolu Aile Mezarlığı’nın önemli özelliklerinden birisi de tarihi çarşıya giriş güzergahı üzerinde olması nedeniyle eski bir mezarlık alanı olmasıdır (Sağır, 2013).

Safranbolu’da bulunan Safranbolu Aile Mezarlığı’nda 2015-2020 yılları arasında vefat eden 1514 kişinin kütüğünün kayıtlı olduğu şehirler ve bu şehirlerin bağlı olduğu coğrafi bölgeleri kapsayan tablolar aşağıda yer almaktadır. Bu noktada ilk olarak 2015 yılı içinde vefat eden kişilerin nüfus dağılımlarının olduğu tabloları inceleyecek olursak;

Tablo 1: 2015 Safranbolu Aile Mezarlığına Defnedilen Kişi Sayısı (Bölgesel Dağılım)

Bölgeler	Defin Sayıları
İç Anadolu Bölgesi	11
Akdeniz Bölgesi	4
Ege Bölgesi	7
Karadeniz Bölgesi	172
Marmara Bölgesi	15
Güneydoğu-Doğu Anadolu Bölgesi	3

Safranbolu Aile Mezarlığına 2015 yılında toplamda 212 kişinin defin işlemi yapılmıştır. Tablo 1’de yer aldığı üzere bu 212 kişinin 172 tanesi Karadeniz Bölgesi’nden, 15 tanesi Marmara Bölgesi’nden, 11 tanesi İç Anadolu Bölgesi’nden, 7 tanesi Ege Bölgesi’nden, 4 tanesi Akdeniz Bölgesi’nden ve son olarak da 3 tanesi Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi’nden göç ederek Safranbolu’ya yerleşmiş ve vefat edince Safranbolu Aile Mezarlığı’na defnedilmişlerdir. Tablo1’de yer alan bilgiler doğrultusunda Türkiye’de yer alan 7 coğrafi bölgenin tamamından göç alan Karabük sanayi faaliyetlerinin de yoğun olarak yürütüldüğü göz önüne alınarak Kardemir Demir Çelik Fabrikası’nın Karabük’ün hem nüfusuna hem de istihdamına doğrudan etki ettiğini söylemek mümkündür.

Tablo 1’de yer alan coğrafi bölgelerin şehir olarak dağılımları ise en yüksek sayıdan en düşük sayıya doğru ise şu şekilde oluşmuştur;

- Karadeniz Bölgesi; Karabük/Safranbolu, Kastamonu, Trabzon, Bartın, Çankırı, Artvin, Zonguldak, Samsun, Amasya, Bolu, Sinop, Ordu.
- Marmara Bölgesi; İstanbul, Balıkesir, Bilecik, Sakarya, Edirne.
- İç Anadolu Bölgesi; Kırşehir, Konya, Sivas, Karaman, Kayseri, Niğde.
- Ege Bölgesi; Muğla, Afyonkarahisar.

- Akdeniz Bölgesi; Adana, Antalya, Mersin.
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi; Diyarbakır
- Doğu Anadolu Bölgesi; Erzurum, Kars.

Karabük'ün sanayi kenti olmasının hemen ardından düzenli olarak nüfus artışı yaşamasının temel nedeni Demir Çelik fabrikasının bulunmasından kaynaklandığı altı çizilmesi gereken bir etkiyi de içinde barındırmaktadır. Bu durumu kanıtlayan en önemli bilgi ise 2015 yılı ölüm istatistiklerinden yola çıkarak vefat eden 212 kişinin Karabük ve Safranbolu dışında 34 farklı şehirden insanın defnedilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Tablo 1'de yer alan son bölge olan Karadeniz Bölgesi'nden göç eden kişileri iki farklı kategoride ele almak mümkündür. Karabük, coğrafi bölge olarak Batı Karadeniz'e bağlı bir kenttir. Tablo 1'de de görüldüğü üzere 2015 yılında en fazla göç eden bölge Karadeniz Bölgesi olarak dikkat çekmektedir. Bunun nedeni ise özellikle Batı Karadeniz'de yer alan şehirlerin Karabük'e yakın olmasından kaynaklı ve sanayi ile ilişkili olan iş kollarının sayısının fazla olması yakın şehirlerde yaşayan kişilerin Karabük'e göç etmiş olmalarına işaret etmektedir. Karadeniz bölgesinin Karabük'e uzak olan şehirlerinin ise tamamen iş bulma ve istihdam edilmeye ilişkili olarak göç ettikleri ve ata topraklarına geri dönmedikleri düşünülmektedir.

Tablo 2: 2016 Safranbolu Aile Mezarlığına Defnedilen Kişi Sayısı (Bölgesel Dağılım)

Bölgeler	Defin Sayıları
İç Anadolu Bölgesi	25
Akdeniz Bölgesi	3
Ege Bölgesi	3
Karadeniz Bölgesi	204
Marmara Bölgesi	8
Güneydoğu-Doğu Anadolu Bölgesi	3
Yunanistan	1

2016 yılında Safranbolu Aile Mezarlığı'na defin işlemi yapılan kişi sayısı 247'dir. Tablo 2'de de görüldüğü üzere defin işlemi yapılan 247 kişiden 204'ü Karadeniz bölgesinden, 25 tanesi İç Anadolu Bölgesi'nden, 8 tanesi Marmara Bölgesi'nden, 3 tanesi Doğu Anadolu Bölgesi'nden, 3 tanesi Akdeniz Bölgesi'nden, 3 tanesi Ege Bölgesi'nden ve son olarak da 1 tanesi yurtdışı bağlantılarla Yunanistan'dan göç ederek Karabük'e gelmiş ve burada vefat ederek Safranbolu Aile Mezarlığı'na gömülmüştür. Karabük kentinin sanayi kenti olarak literatürde yer almasının doğal bir sonucu olarak (Sağır ve Canayaz, 2017; Sağır, 2016) hem yurt içinden hem de yurtdışından göç almıştır.

Tablo 2'de yer alan coğrafi bölgelerin şehir dağılımları sayısal olarak en yüksekten en düşüğe şu şekilde sıralanmıştır;

- Karadeniz Bölgesi; Karabük, Safranbolu, Bolu, Çankırı, Gümüşhane, Bartın, Sinop, Çorum, Artvin, Samsun, Zonguldak, Trabzon, Amasya, Giresun, Kastamonu, Bayburt.
- İç Anadolu Bölgesi; Ankara, Yozgat, Konya, Kırşehir, Eskişehir, Sivas.
- Marmara Bölgesi; Çanakkale, İstanbul, Bursa, Bilecik, Balıkesir.
- Doğu Anadolu Bölgesi; Kars, Bingöl, Tunceli.
- Akdeniz Bölgesi; Adana, Antalya, Kahramanmaraş.
- Ege Bölgesi; Muğla, Uşak.
- Yurtdışı; Yunanistan.

2016 yılında defin işlemi yapılmış olan 247 kişinin içinden kütük şehirleri Karabük ve Safranbolu dışında olan 34 farklı şehir ismi yer almaktadır. Bunun yanı

sıra Yunanistan da bu örnekleme dahil olmaktadır. Bununla birlikte toplamda 35 farklı yerleşim biriminden göç eden kişilerin Karabük'e geldiği saptanmıştır. Karabük'te yaşadıkları ve son olarak da vefat ettikten sonra Safranbolu Aile Mezarlığı'na defin işleminin gerçekleştirildiği ulaşılan bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Karabük kentinin göç alması için birden fazla çalışma alanına sahip olmasının büyük bir etkisi olduğunu söylemek mümkündür. 1937 yılında kurulan Karabük Demir Çelik İşletmeleri'nin yanında bu tesislerin bir uzantısı olan haddehanelerin sayısının da fazla olması istihdam açısından oldukça büyük bir öneme sahiptir (Bilgiseven, 1961; Kütükçüoğlu, 2012). Çalışmak için gelen kişilerin tekrar ata toprağına dönmeme sebepleri olarak ise *doğduğum yer benim memleketimdir* bakış açısıyla gerçekleştiği düşünülmektedir.

Tablo 3: 2017 Safranbolu Aile Mezarlığına Defnedilen Kişi Sayısı (Bölgesel Dağılım)

Bölgeler	Defin Sayıları
İç Anadolu Bölgesi	27
Akdeniz Bölgesi	4
Ege Bölgesi	4
Karadeniz Bölgesi	224
Marmara Bölgesi	11
Güneydoğu-Doğu Anadolu Bölgesi	7

2017 yılında Safranbolu Aile Mezarlığı'na defin işlemi yapılan kişi sayısı 277'dir. Tablo 3'de bölgesel dağılımlar sayısal olarak ifade edilmiştir. Bu sayısal verilere göre; Karadeniz Bölgesi'nden 224 kişi, İç Anadolu Bölgesi'nden 27 kişi, Marmara Bölgesi'nden 11 kişi, Akdeniz Bölgesi'nden 4 kişi, Güneydoğu-Doğu Anadolu Bölgesi'nden 7 kişi ve son olarak da Ege Bölgesi'nden 4 kişi 2017 yılında vefat ederek Safranbolu Aile Mezarlığı'na defnedilmiştir. Tablo 3'te de görüldüğü üzere 2015 ve 2016 yıllarında da olduğu gibi Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinden de aktif olarak göç edilen bir Karabük kenti söz konusu olmaktadır.

Bu bağlamda Tablo 1'de yer alan 34 farklı şehir ve Tablo 2'de yer alan 34 farklı şehrin yanında bir de ülkeden göç alan Karabük 2017 yılına gelindiğinde vefat eden kişilerin kütüklerinin bulunduğu şehir analizleri doğrultusunda 37 farklı şehirden göç etmiş ve vefat ederek Safranbolu'da bulunan aile mezarlığına defin işlemi yapılmıştır. Tablo 3'de yer alan coğrafi bölgelerin şehirselleştirilmesi en yüksek sayıdan en düşük sayıya doğru şu şekilde sıralanmaktadır;

- Karadeniz Bölgesi; Karabük, Safranbolu, Çankırı, Bartın, Kastamonu, Bolu, Zonguldak, Çorum, Trabzon, Gümüşhane, Sinop, Düzce.
- İç Anadolu Bölgesi; Ankara, Sivas, Kayseri, Konya, Yozgat, Eskişehir, Nevşehir, Tokat.
- Marmara Bölgesi; Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale, Bursa, Bilecik, Sakarya, İstanbul.
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi; Gaziantep.
- Doğu Anadolu Bölgesi; Malatya, Elazığ, Kars.
- Akdeniz Bölgesi; Kahramanmaraş, Hatay.
- Ege Bölgesi; İzmir, Afyonkarahisar.

2017 yılı istatistikî verileri çerçevesinde defin işlemi gerçekleştirilmiş olan kişilerin şehir dağılımlarına dikkat edildiğinde Karabük ve Safranbolu dışında farklı bir kütük bilgisi ile defnedilen kişilerin bağlı olduğu 35 farklı şehir olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durum Karabük kentinin aktif olarak kullanılan bir göç durağı olduğu Karabük'e göç eden kişilerin ata topraklarına dönmeyerek Karabük'te yaşamaya devam ettiği ve burada defnedildiklerini söylemek mümkündür.

Tablo 4: 2018 Safranbolu Aile Mezarlığına Defnedilen Kişi Sayısı (Bölgesel Dağılım)

Bölgeler	Defin Sayıları
İç Anadolu Bölgesi	19
Akdeniz Bölgesi	2
Ege Bölgesi	4
Karadeniz Bölgesi	189
Marmara Bölgesi	11
Güneydoğu-Doğu Anadolu Bölgesi	6
Yunanistan	1
Almanya	1

Tablo 4'te yer alan veriler incelendiğinde Safranbolu Aile Mezarlığı'nda defin işlemi yapılan 233 kişi mevcuttur. Defin işlemi gerçekleştirilen 233 kişinin 189'u Karadeniz, 19'u İç Anadolu, 11'i Marmara, 6'sı Güneydoğu-Doğu Anadolu, 4'ü Ege, 2'si Akdeniz ve son olarak da 2'si yurtdışından Karabük'e yerleşmiş ve burada vefat ederek mezarlığa defnedilmiştir. Tablo 4'te de tıpkı ilk 3 tabloda olduğu gibi Türkiye'de bulunan 7 coğrafi bölgeden de göç aldığı saptanmıştır. Ayrıca Tablo 2'de yer alan bir yurtdışı bağlantısının yanına Tablo 4'te 2 ülkeden daha göç aldığı saptanan Karabük kentinin hem iç hem de dış göç bağlamında olan aktif göç alma çizgisi önemli bir iş sahası ve önemli bir göç durağı olduğunu da kanıtlayıcı bir nitelik taşımaktadır. 2018 yılında vefat eden kişilerin bölgelerinden doğan şehirlerin isimleri ise şu şekilde oluşmuştur;

- Karadeniz Bölgesi; Karabük, Safranbolu, Bartın, Kastamonu, Çankırı, Zonguldak, Giresun, Ordu, Trabzon, Samsun, Sinop, Amasya, Artvin.
- İç Anadolu Bölgesi; Konya, Ankara, Niğde, Kayseri, Nevşehir, Eskişehir, Kırşehir.
- Marmara Bölgesi; Çanakkale, Balıkesir, İstanbul, Kırklareli.
- Doğu Anadolu Bölgesi; Elazığ, Erzurum.
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi; Şanlıurfa.
- Ege Bölgesi; İzmir, Muğla, Denizli, Uşak.
- Akdeniz Bölgesi; Mersin.
- Yurt dışından gelen; Almanya, Yunanistan.

2018 verileri dikkate alındığında defin işlemi gerçekleştirilmiş olan 233 kişinin kütüğü Karabük ve Safranbolu olanları çizelgenin dışında tutacak olursak Karabük'ün 32 farklı şehir ve 2 farklı ülkeden göç aldığı sonucuna ulaşmış oluyoruz.

Tablo 5: 2019 Safranbolu Aile Mezarlığına Defnedilen Kişi Sayısı (Bölgesel Dağılım)

Bölgeler	Defin Sayıları
İç Anadolu Bölgesi	8
Akdeniz Bölgesi	1
Ege Bölgesi	2
Karadeniz Bölgesi	211
Marmara Bölgesi	4
Güneydoğu-Doğu Anadolu Bölgesi	4
Romanya	1

Tablo 5'te yer alan veriler incelendiğinde 2019 yılında Safranbolu Aile Mezarlığına defin işlemi yapılan 231 kişi bulunmaktadır. Defin işlemi yapılan 231 kişinin bölgesel dağılımlarına bakıldığında ise, Karadeniz Bölgesi'nden 211 kişi, İç

Anadolu Bölgesi'nden 8 kişi, Güneydoğu-Doğu Anadolu Bölgesi'nden 4 kişi, Marmara Bölgesi'nden 4 kişi, Ege Bölgesi'nden 2 kişi, Akdeniz Bölgesi'nden 1 kişi ve yurtdışı bağlantısı olan 1 kişinin 2019 yılında vefat ettiği kayıtlara geçmiştir.

2019 yılı verileri doğrultusunda yine Karabük'e göç ederek burada hayatını sürdürüp vefat eden kişilerin dağılımlarına bakıldığında Türkiye'nin 7 bölgesinin yanı sıra ülke dışından da göç alarak ne kadar önemli bir göç durağı olduğunu gösterir niteliktedir. Bölgeler arasında en çok göçü Karadeniz bölgesinden alıyor olmasının en belirgin faktörü şüphesiz ki Karabük kentinin de Karadeniz bölgesinin batısında yer alıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Yakın civarda yer alan kent halkının istihdam amacıyla Karabük'e geldikleri söylemek mümkündür. Bu nedenle tablolarda Karabük'ün çevre illerinden gelen insan sayısı fazla çıkmaktadır.

2019 yılında defin işlemi yapılan kişilerin bölgesel dağılımları Tablo 5'te verilmiştir. Bu bölgelerin şehir dağılımları ise en yüksek sayıdan en düşük sayıya doğru ise şu şekilde oluşmaktadır;

- Karadeniz Bölgesi; Karabük, Safranbolu, Çankırı, Bartın, Kastamonu, Artvin, Bolu, Rize, Zonguldak, Düzce, Ordu, Samsun, Çorum, Sinop, Gümüşhane.
- İç Anadolu Bölgesi; Ankara, Eskişehir, Tokat, Yozgat.
- Doğu Anadolu Bölgesi; Kars, Elazığ.
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi; Şanlıurfa.
- Marmara Bölgesi; İstanbul, Çanakkale.
- Ege Bölgesi; Afyonkarahisar, Muğla.
- Akdeniz Bölgesi; Isparta.
- Yurtdışı; Romanya.

2019 yılından elde edilen veriler neticesinde Karabük ve Safranbolu kütüğünün dışında yer alan 25 şehir ve bir de ülke kütüğüne kayıtlı olan kişinin Safranbolu Aile Mezarlığına defin işleminin gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6: 2020 Safranbolu Aile Mezarlığına Defnedilen Kişi Sayısı (Bölgesel Dağılım)

Bölgeler	Defin Sayıları
İç Anadolu Bölgesi	10
Akdeniz Bölgesi	1
Ege Bölgesi	4
Karadeniz Bölgesi	293
Marmara Bölgesi	5
Almanya	1

2020 yılı için hazırlanan Tablo 6'da Safranbolu Aile Mezarlığı'na defin işlemi yapılan 314 kişi bulunmaktadır. 314 kişinin yer aldığı grafiğin bölgesel dağılımına bakıldığında 293 kişinin Karadeniz Bölgesi'nden, 10 kişinin İç Anadolu Bölgesi'nden, 5 kişinin Marmara Bölgesi'nden, 4 kişinin Ege Bölgesi'nden, 1 kişinin Akdeniz Bölgesi'nden ve son olarak da 1 kişinin yurtdışı bağlantılarla göç ederek Karabük'e geldiği ve burada vefat ederek Safranbolu Aile Mezarlığı'na gömüldüğü tespit edilmiştir. Tablo 6'yı diğer 5 tablodan ayıran tek noktanın ise 2020 yılında vefat edenler içinde Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi'nden kimsenin yer almamasıdır.

2020 yılında defin işlemi yapılan kişilerin bölgesel dağılımları Tablo 6'da verilmiştir. Bu bölgelerin şehir dağılımları ise en yüksek sayıdan en düşük sayıya doğru ise şu şekilde oluşmaktadır;

- Karadeniz Bölgesi; Karabük, Safranbolu, Bartın, Bolu, Rize, Zonguldak, Samsun, Amasya, Trabzon, Çankırı, Artvin, Gümüşhane, Sinop.
- İç Anadolu Bölgesi; Tokat, Eskişehir, Ankara, Sivas, Aksaray.
- Marmara Bölgesi; Kırklareli, Bursa, İstanbul, Edirne, Bilecik, Kocaeli.

- Ege Bölgesi; İzmir, Manisa, Uşak.
- Akdeniz Bölgesi; Isparta.
- Yurtdışı; Almanya.

2020 yılından elde edilen veriler neticesinde Karabük ve Safranbolu kütüğünün dışında yer alan 26 şehir ve bir de ülke kütüğüne kayıtlı olan kişinin Safranbolu Aile Mezarlığına defin işleminin gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 1: Karabük/Safranbolu Göç Haritası

SONUÇ

Göç, ilk insandan başlayarak son insana kadar devam edecek bir süreç gibi durmaktadır. Göç ve ölüm kavramları arasındaki bağlantıyı gün yüzüne çıkaran alanlardan birisi hiç şüphesiz mezarlıklar ve mezar taşlarıdır. Mezar taşları, kişilere öldükten sonra verilen ve unutulmamalarını sağlayan, otobiyografik bir nitelik taşıyan kimlik kartlarıdır. Bu kimliklerde yer alan memleket atıfları ve mezarlıklara yüklenen yapısal/işlevsel anlamlar, göç-ölüm ilişkisini ortaya çıkaran altı çizilmesi gereken önemli bir detaydır. Mezarlıklar ve mezar taşları Türkiye’de gerek toplumsal gerek kültürel nüansları içeren bir minyatürün temsili olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla mezar taşları üzerinde yazan isimler tek başına bir kimlik kartı niteliği taşımaktan ziyade, kişilerin etnik kökenleri, aile bilgileri ve memleketlerine ilişkin verileri sunan otobiyografik bir yansımayı da içerir. Bu nokta, çalışmanın temel bağlamını şekillendiren kabulü oluşturmuştur.

3 Nisan 1937 yılında dönemin Başbakanı İsmet İnönü tarafından temelleri atılan Karabük Demir Çelik Fabrikaları’nın faaliyete geçmesinin ardından Karabük küçük bir yerleşim yeri olmaktan çıkarak sanayi kenti formuna bürünmüştür. Karabük, sanayi kenti olarak kurulan bir kent olduğundan sürekli göç almıştır. Safranbolu ise turistik bir yer olmasından ziyade fabrikada çalışanların ya da çalışmış olanların emekliliklerini tercih ettikleri yer olması itibarıyla dikkat çekmektedir. Göçmenler, ata topraklarından koparak başka bir memleketi kendilerine yaşayacak yer olarak seçtiklerinde yeni yerlerinde aidiyet hissi oluşturmaya çalışmışlardır. Karabük ve Safranbolu bu hissi oluşturan ve uzun yıllar boyunca da göçmenlerle kendini inşa eden bir kent görünümündedir.

Bu noktalardan hareketle hazırlanmış olan bu çalışma Safranbolu Aile Mezarlığı’nda defin işlemi yapılan kişilerin mezar taşlarında yer alan bilgilerinden yola çıkarak Karabük/Safranbolu’nun göç haritasını çıkarma denemesinden oluşmuştur. Göç haritası çıkarılırken sadece şehir dışından veya yurt dışından

buraya yerleşene kişiler haritaya dahil edilmemiş, aynı zamanda Karabük ve Safranbolu'ya bağlı olan köylerden göç eden kişilerin de mezar taşı kimliklerinden yararlanılmıştır. Şehirlerarası ve uluslararası göçün yanında köyden kente göç süreci de çalışma kapsamında işlenen veriler arasında yer almıştır. Bir kentin göç haritasını çıkarabilmek için yaşayanlar kadar ölenlerin de katkı sağlayacağı yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu noktada mezarlık, göçmenleri arayabileceğimiz önemli alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Mezar taşları üzerinde yazan her yazı kişinin bir otobiyografisi niteliği de taşımaktadır. Bu durum mezar taşlarının memleket temsilleri olduğunu göstermektedir.

Çalışma kendisine örneklem alanı olarak Safranbolu Aile Mezarlığı'nı tercih etmiştir. Safranbolu Demir Çelik fabrikalarından emekli olanların yaşamak için tercih ettiği bir yer olmakla birlikte, Karabük genelinde vefat eden insanların mezarlık olarak da tercih ettiği bir yerdir. Böylece Safranbolu Aile mezarlığında defnedilenler üzerinden göçmenlik halleri çalışmasının yapılması kendisine meşru bir zemin bulmuştur. Çalışmada 2015-2020 yıllarında vefat etmiş ve Safranbolu Aile Mezarlığı'na defnedilmiş kişilerin hangi bölge ve şehirlerden geldikleri tespit edilmiş ve ulaşılan verilere göre şekillenen sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür;

- 2015 yılında Safranbolu Aile Mezarlığına defin işlemi gerçekleştirilen 212 kişi bulunmaktadır. Karabük/Safranbolu Batı Karadeniz bölgesinde yer alan bir kenttir. 2015 yılında vefat ettiği tespit edilen 212 kişinin bölgesel dağılımında Türkiye'nin 7 farklı coğrafi bölgesinden de göç alındığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Defin işlemi yapılan 212 kişinin 172'si Karadeniz bölgesinden gelmiştir. Karabük ve Safranbolu'nun köyleriyle birlikte Bartın, Kastamonu, Bolu, Zonguldak ve Çankırı 172 kişinin 156 kişisini oluşturarak yakın bölgelerden istihdam amacıyla Karabük'e göç edildiğini göstermektedir. Geri kalan 16 kişi ise Trabzon, Samsun, Artvin, Sinop Ordu ve Amasya illerinden gelen göçmenleri kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır. En yüksek göç alma hızı yakınlık da hesaba katıldığı zaman Batı Karadeniz bölgesiyle eşleşmektedir. Kalan 6 bölge içinde karşılık gelen vefat sayısı 40 olmuştur.
- 2016 yılında vefat ettiği tespit edilen 247 göçmen bulunmaktadır. Bu yıl içerisinde vefat eden kişilerin Türkiye'nin 6 farklı bölgesinden ve ayrıca bir de yurtdışı kaynaklı olarak gelip vefat eden kişi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 247 kişi içinden 204 kişinin yine Karadeniz bölgesinden ağırlıklı olarak göç ettiği sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır. Karabük'e yakın olan kentler arasında Bolu, Çankırı, Bartın, Zonguldak ve Kastamonu'dan gelerek vefat eden ve ayrıca Karabük ve Safranbolu'ya bağlı köylerden göç eden 175 kişi olduğu ve Karabük'e yakın yerlerden daha fazla göç alındığı sonucuna ulaşılmıştır. 2016 yılında dikkat çeken detay ise sadece yurt içinden değil yurt dışından da göç alan bir Karabük kenti imajının olmasıdır. 2016 yılında da 34 farklı şehir ve Yunanistan'dan göç alan Karabük kenti önemli bir göç durağı olduğunu kanıtlamıştır.
- 2017 yılına geldiğimizde Safranbolu Aile Mezarlığına defin işlemi yapılan 277 göçmen olduğu tespit edilmiştir. 2017 yılında vefat eden kişilerin bölgesel dağılımında yine Türkiye'nin 7 farklı coğrafi bölgesinden de göç aldığı saptanmıştır. Vefat ederek defin işlemi gerçekleştirilen 277 kişinin 224 tanesi yine yakınlık ilkesinden hareketle Karadeniz bölgesinden oluşmaktadır. Çankırı, Bartın, Kastamonu, Bolu, Zonguldak ve Düzce Karabük'e oldukça yakın olan kentler olarak dikkat çekmekte ve 224 kişinin 218 tanesi bu şehirlerden göç ederek vefat ettikleri sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır. Bu yılda yer alan farklı şehir sayısı ise 35 olarak en yüksek sayıya ulaşmaktadır.
- 2018 yılı verileri dikkate alındığında göç edip vefat eden kişi sayısı 233 olarak kayıtlara geçmiştir. 2018 yılı içinde defin işlemi gerçekleşen kişilerin Türkiye'nin 7 bölgesini kapsadığı ve ayrıca iki farklı ülkenin de bu kategoriye dahil olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Defnedilen 233 kişi içinde yine en yüksek bölgesel dağılımı 189 kişi ile Karadeniz bölgesi oluşturmuştur. İş sahasının yakın olması ve alternatif

iş alanlarının da fazla olduğu düşünülürken Karabük/Safranbolu köylerinden göç eden kişilerin yanında Bartın, Kastamonu, Çankırı ve Zonguldak'tan göç alım sayısının fazla olması olağan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. 2018 yılı verilerince 32 farklı şehir ve 2 farklı ülkeden de göç edilmiş olmasının göç hızının pozitif ivmesini sürekli olarak artırdığı ve cazibe merkezlerinden birisi olduğunu söylemek gerekmektedir.

- 2019 yılında Safranbolu Aile Mezarlığına defin işlemi yapılan göçmen sayısı 231 olarak tespit edilmiştir. Türkiye'nin 7 bölgesinin yanı sıra yine yurtdışı kaynaklı olarak göç etmiş bir kişinin de yer aldığı 2019 yılında, 231 kişinin 211'i Karadeniz bölgesi ağırlıklı olarak göç aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çankırı, Bartın, Kastamonu, Bolu, Zonguldak ve Düzce'nin sayısal olarak fazla olduğu kategorideki toplam sayının 189 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'nin 7 bölgesinden de göç alan Karabük'ün 2019 yılındaki farklı şehir sayısı 25 ve bir de Romanya ile 26 olarak kayıtlara geçmiştir.

- Son olarak 2020 yılına gelindiğinde Safranbolu Aile Mezarlığına defin işlemi gerçekleştirilen göçmen sayısı 314'tür. Sayısal olarak ağır basan bölge yakınlık ilkesi dolayısıyla yine Karadeniz bölgesidir. 314 kişinin 293'ü Karadeniz bölgesinden göç etmiş ve burada vefat ederek Safranbolu Aile Mezarlığına defnedilmiştir. Karabük ve Safranbolu'nun köylerinden göç eden kişilerle birlikte Bartın, Bolu, Zonguldak ve Çankırı'dan göç eden kişiler sayısal olarak önde yer almaktadır ve 293 kişinin 273'ü bu şehirlerden göç eden kişilerden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. 2020 yılının şehir sayısı ise 26 ülke sayısı ise 1 olarak saptanmıştır.

Sonuç olarak bir şehrin göç haritasını çıkarabilmek için yaşayanlar kadar ölen göçmenlere de ihtiyaç vardır. Böylece bu kaygı sizi mezar taşlarında yazılı olan etiketlemelere götürür ve memleket atıflarını önemli hale getirir. Gerek yaşanan yer gerek kültürel değerleri açısından mezar taşları önemli birer veri kaynağı olarak karşımıza çıkmış ve kullanılmıştır. Bu çalışmada da mezar taşları üzerinde yer alan şehir, ilçe ve köy isimlerinden hareketle Safranbolu Aile Mezarlığı'na defin işlemi yapılan göçmenlerin gelmiş oldukları bölge ve şehir isimleri çerçevesinde göç haritası çıkartma denemesi yapılmıştır. Çalışmada en temel kabullerden birisi olarak kullanılan ölenlerin yaş ortalamasından hareketle (70 yaş) geriye dönük Karabük'e gelen göçmenlerin niteliksel dağılımına dair bir fotoğraf çekme amacı sonraki çalışmalara referans olacaktır.

KAYNAKÇA

- Bilgiseven, A. (1961). "Karabük'ün Çalışma Müessesesi ve Sosyal Şartları." *Sosyoloji Konferansları*, 2: 73-87.
- Buz, S. (2004). *Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul- Mültecilik*. Ankara: SGDD Yayınları.
- Castles, S. ve Miller M. J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri* (B. U. Bal ve İ. Akbulut, Çev.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Creswell, J. W. (2014). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları* (S. B. Demir, Çev.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Hobsbawm, E. (2020). *Milletler ve Milliyetçilik* (O. Akınhay, Çev.). İstanbul : Ayrıntı Yayınları.

- Karpat, K. (2010). *Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kütükçüoğlu, M. (2012). *Türkiye'nin İlk Ağır Sanayi Kenti Karabük*. Karabük: Valilik Yayınları.
- Öksüz, M. (2019). "Ölüm Mekânından Hayata Bakış: Siirt Kent Mezarlıkları Üzerinden Sınıf, İktidar ve Toplumsal Cinsiyeti Anlamak". *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 2908-2964.
- Özkırımlı, U. (2020). *Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Öztürkmen, A. (2015). *Türkiye'de Folklor ve Milliyetçilik*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Patton, M.Q. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Rose, P. (1993). "Exile, Ethnicity, and the Politics of Rescue". *Sociological Forum*, 8 (1): 5-24.
- Sağır, A. (2011). *Batum'dan Orta Asya'ya Bir Yol Hikayesi sürgün Karadeniz Türklerinin Sosyal Yapısı*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Sağır, A. (2012). *Zorunlu Göçler Sürgünler ve Yol Hikayeleri Ulupamir Kırgızları Örneği*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sağır, A. (2013). "Bir Ölüm Sosyolojisi Denemesi Bağlamında İktisadi Hayata Mezarlıklardan Bakmak: Safranbolu Örneği." *Turkish Studies*. 8 (12): 1095-1115.
- Sağır, A. (2016). "İktisadi Hayatın Değişimi ve Kayıp Mesleki Kodlar Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme: Zonguldak, Bartın, Karabük Örneği." *The Journal of Academic Social Science Studies*, 48: 27-45.
- Sağır, A. (2017). *Ölüm Sosyolojisi*. Ankara: Phoenix Yayınları.
- Sağır, A., & Canayaz, M. (2017). "Sanayileşmenin Toplumsal Yansımaları: Safranbolu'da Toplumsal Değişme Üzerine Nitel Bir Araştırma." *Electronic Turkish Studies*, 12(3), 531-564.
- Smith, A. (2017). *Etno-Sembolizm Milliyetçilik* (B. F. Çallı, Çev.). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Tekeli, İ. (2008). *Göç ve Ötesi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

EKLER

Ek 1: Safranbolu Aile Mezarlığı'ndan Elde Edilen Bazı Görseller

